

18. 2. 2009

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Průlomové rozhodnutí Ústavního soudu ve věci výkladu počátku běhu prekluzivní lhůty pro vyměření daňové povinnosti

V prosinci roku 2008 vyhověl Ústavní soud ústavní stížnosti stěžovatelky a zrušil rozsudek Nejvyššího správního soudu. Ústavní soud se ve svém nálezu (sp.zn. I.ÚS 1611/07) mimo jiné zabýval otázkou výkladu počátku běhu prekluzivní lhůty pro vyměření daňové povinnosti (§ 47 zákona č. [337/1992](#) Sb., o správě daní a poplatků). Dle jeho názoru není možné akceptovat extenzivní výklad Nejvyššího správního soudu a za konec zdaňovacího období, v němž vznikla daňová povinnost, je nutné považovat 31.12.

V ústavní stížnosti se stěžovatelka bránila proti postupu správce daně.

Konkrétně šlo o to, že správce daně teprve ke konci roku 2002 učinil první krok směřující k vyměření daně z příjmů fyzických osob z titulu prodeje bytu v roce 1998.

Proti postupu správce daně se stěžovatelka bránila všemi dostupnými opravnými prostředky přípustnými ve správním řízení, avšak neúspěšně. Důvodem bylo již ustálené posuzování počátku běhu prekluzivní lhůty pro vyměření daňové povinnosti Nejvyšším správním soudem. To vychází z myšlenky, že není možné, aby prekluzivní lhůta počala běžet ke konci zdaňovacího období, neboť v té době správce daně ještě není oprávněn daň vyměřit.

Tento postup stěžovatelka považuje za odporující jednomu ze základních práv – tj. vlastnickému právu, garantovanému čl. 11 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina").

Vzhledem k tomu, že daňové předpisy svojí povahou zasahují do vlastnického práva, připomněl Ústavní soud při posuzování předmětné otázky podmínky, které musí tyto předpisy splňovat.

Základní podmínkou je, aby orgán veřejné moci při ukládání a vymáhání daní respektoval ochranu základních práv jednotlivce. Dále jsou v případě ukládání a vymáhání daní orgány veřejné moci povinny šetřit podstatu a smysl základních práv a svobod a v případě pochybností postupovat ve prospěch daňových poplatníků. Podstatu ochrany vlastnického práva v oblasti vyměření a výběru daní je třeba vztahovat též na aplikaci a interpretaci zákonného ustanovení stanovícího daňovou povinnost. Existuje-li více výkladů veřejnoprávní normy, je potřeba volit výklad co nejméně zasahující

do základního práva či svobody.

Z hlediska ryze procesního je třeba zdůraznit fakt, že očekávání fyzických a právnických osob, že veřejná moc bude existenci pohledávek vůči státu oznamovat potenciálním dlužníkům bez zbytečného odkladu, je zcela legitimní. V neposlední řadě je nutné respektovat účel zavedení prekluzivních lhůt. Jde zejména o to, stimulovat správce daně k včasnému výkonu jeho práv a povinností, a dále z hlediska právní jistoty daňových subjektů nastolit stav, kdy bude nepochybné, že po uplynutí prekluzivní lhůty případné jejich závazky skutečně zanikly, a to zejména s ohledem na problémy spojené s prokazováním povinností v daňovém řízení s velkým časovým odstupem. Úkon přerušující běh prekluzivní lhůty musí být výrazem procesní aktivity správce daně, která vyústí ve vyměření či dodatečné stanovení daně, a ne pouze pochybností o správnosti postupu daňového subjektu.

S ohledem na výše uvedené považuje Ústavní soud výklad Nejvyššího správního soudu za nesprávný, neboť se jím tříletá prekluzivní lhůta de facto prodlužuje na lhůtu čtyřletou. Přitom skutečnost, zda příjmy za kalendářní rok překročily zákonem stanovenou hranici, při jejímž překročení vzniká povinnost podat daňové přiznání, je již ke dni 31.12. známá. Výsledkem tak je prodloužení nejistoty daňového subjektu a otevření cesty k dlouho trvající nečinnosti správce daně.

Nejvyšší správní soud svým výkladem prekluzivní lhůty při vyměřování daňové povinnosti tak jednak nerespektoval čl. 11 Listiny a z něj vyplývající zásadu in dubio pro libertate, a jednak nerespektoval princip proporcionality, z nějž vyplývá příkaz k co největší minimalizaci zásahů do základních práv a svobod.

Uvedené rozhodnutí má závažný dopad zejména do oblasti zahajování daňových kontrol, ale i do možnosti podávání dodatečného daňového přiznání.

S ohledem na výše uvedené bude možné daňovou kontrolu zahájit nejpozději do tří let od konce zdaňovacího období, jinak se bude jednat o daňovou kontrolu nezákonnou. Totéž platí i pro dodatečné vyměření daně.

V daňové oblasti dále obecně platí, že stejná prekluzivní lhůta se vztahuje též k možnosti podání dodatečného daňového přiznání. V tomto ohledu je rozhodnutí méně příznivé též pro daňové poplatníky, neboť ti jsou oprávněni podat dodatečné daňové přiznání nejpozději do tří let od konce zdaňovacího období.

Klíčovou otázkou však zůstává, jaký postoj k tomuto rozhodnutí zaujmou správci daně a zejména pak samotné Ministerstvo financí České republiky, které odpovídá za metodické řízení postupu jednotlivých správců daně.

Není totiž vyloučeno, že ministerstvo financí vydá příslušné stanovisko, které bude uvedené kontroverzní rozhodnutí Ústavního soudu akceptovat, a v souvislosti s ním může správcům daně vydat pokyn, aby veškeré daňové kontroly zahájené po uplynutí prekluzivní lhůty byly zastaveny.

Na druhou stranu je však možné zachytit - a to i z míst nejvyšších - názory, že takové rozhodnutí pouze ochraňuje daňové delikventy a narušuje jeden z mála nástrojů udržujících daňovou stabilitu. Může se tak stát, že se ministerstvo financí bude snažit o zachování dosavadních postupů v rámci daňových kontrol a o zpochybnění argumentů v tomto rozhodnutí Ústavního soudu.

I když se podle posledních zpráv někteří správce daně tímto rozhodnutím Ústavního soudu začali řídit, na konečné rozřešení této problematiky si zřejmě budeme muset ještě nějakou dobu počkat.

Barbora Sýkorová

[AK Schaffer & Partner s.r.o.](#)

Gallery Myšák
Vodičkova 710/31
110 00 Praha 1
Česká republika

tel.: + 420 221 506 300

fax: + 420 221 506 301

email: info@schaffer-partner.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nepravomocné povolení stavby a změna územního plánu](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Limity dohledu nad výkonem znalecké činnosti](#)
- [Stavebníci získávají od roku 2026 silnější pozici v soudních sporech o povolení stavby](#)
- [Novela zákona o spotřebitelském úvěru: zásadní regulatorní přelom, který změní finanční trh i praxi poskytovatelů spotřebitelských úvěrů](#)
- [Regulace cen taxislužby v roce 2026: co se mění a jaké mají obce možnosti?](#)
- [Jaké klíčové změny přináší návrh novely stavebního zákona?](#)
- [Nový zákon o zbraních a střelivu](#)
- [Novela zákona o pyrotechnice: likvidace profesionálů namísto zmírnění negativních vlivů](#)
- [Nový zákon o zbraních - hlavní a vedlejší držitelé a změny v posuzování zdravotní způsobilosti](#)